

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Kart v. Turkey – заява №8917/05

Рішення від 3.12.2009 [Велика палата]

Стаття 6

Кримінальне провадження

Пункт 1 статті 6

Доступ до суду

Кримінальне обвинувачення

Нездатність члена парламенту домогтися зняття з нього парламентського імунітету для того, щоб мати можливість захистити себе в кримінальному провадженні: *пункт 1 статті 6 застосовується; відсутнє порушення*

Факти – Під час його професійної діяльності як адвоката проти заявника були порушені дві кримінальні справи. Пізніше, у 2002 році, він був обраний до Великих національних зборів Туреччини, де він користувався парламентським імунітетом. Спільний комітет Національних зборів розглянув клопотання про зняття імунітету із заявника, але вирішив зупинити кримінальне провадження проти нього до завершення строку його парламентських повноважень та передав це рішення пленуму Національних зборів. Заявник заперечив, стверджуючи, що він мав право на судовий розгляд його справ у справедливому процесі, але безуспішно. Його було обрано до парламенту на повторний строк у 2007 році і його заява щодо відмови від парламентського імунітету залишилася очікувати розгляду парламентським органом.

У рішенні від 8 липня 2008 року (див. Інформаційне повідомлення №110) Палата Суду встановила порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Право – *Пункт 1 статті 6*: а) *Застосовність* – Інтереси особи в обов'язковому порядку зачіпалися, якщо кримінальне обвинувачення проти неї залишалося невирішеним впродовж тривалого часу. Не було сумніву, що в цій справі йшлося про право заявника на розгляд його справи впродовж розумного строку. Отже, було вирішено, що пункт 1 статті 6 застосовувався.

б) *Відповідність* – Наслідки для прав заявника, які мало те, у який спосіб було застосовано положення щодо недоторканності в його справі, слід було

розглянути по відношенню до потреби збереження інституційної мети парламентської недоторканності: чим менше певний захід служив захисту недоторканності парламенту, тим переконливішим мало бути його пояснення. Рішення про те, знімати імунітет чи ні, без сумніву відносилися до меж розсуду держав. Для того, щоб переконатися, що верховенство право було додержано, першим кроком слід було розглянути інституційну структуру системи парламентської недоторканності в турецькому законодавстві і умови його застосування. Дійсно, недоторканність, яку мали члени парламенту Туреччини, видавалась ширшою у багатьох відношеннях, ніж в деяких інших державах-членах. Проте, обсяг захисту, що надавався, не міг вважатися надмірним сам по собі. Він був відносний; обмежувався тривалістю строку повноважень члена парламенту та мав виняток, тобто міг бути знятий. Він стосувався лише кримінальних справ. Він не застосовувався до певних випадків *flagrante delicto* або визначених злочинів проти режиму чи держави. Крім того, хоча обсяг парламентської недоторканності у Туреччині визначався ширше, вона не виглядала несумісною з тими підходами, які застосовувалися у більшості європейських парламентських систем. У цій справі вона очевидно не дозволила кримінальним провадженням проти заявника розвинути повною мірою. Проте інтереси заявника в цьому відношенні слід було збалансувати з його правом на суд, але не з правом зняття його імунітету на його прохання. Такі рішення розглядалися в межах внутрішніх процедур парламенту і тому належали до сфери компетенції лише цього органу. Роль Суду полягала в перевірці того, чи відповідала парламентська процедура, яка була застосована, правам, гарантованим Конвенцією. Парламентська процедура розгляду клопотань про зняття імунітету визначалася та регулювалася Конституцією і Регламентом Національних зборів, який визначав відповідний порядок. Ця процедура підлягала певним формальностям, які забезпечували додержання прав на захист на кожній стадії процесу прийняття рішень та право на апеляцію проти рішень, прийнятих відповідними парламентськими органами. Дійсно, заявник мав можливість реалізації прав, які були таким чином гарантовані, шляхом подання заперечення на рішення зупинити кримінальні провадження проти нього. Крім того, механізм реалізації парламентської відповідальності за прийняття рішення щодо зняття імунітету був одним із шляхів здійснення парламентом своєї автономії. Такі рішення були за своєю природою політичними рішеннями, а не судовими рішеннями, тому від них не можна було очікувати, що вони відповідатимуть тим самим критеріям, що й судові рішення, коли йдеться про наведення причин рішень. Більше того, існувала постійна практика відповідних парламентських органів з часу обрання 22-го парламенту не задовольняти клопотання про зняття імунітету члена парламенту. Процедура, яка тут була застосована, як видається, була позбавлена будь-яких дискримінаційних чи свавільних рис. Також, хоча розгляд клопотань відповідними парламентськими комітетами обмежувався в часі наперед визначеними термінами, це не стосувалося їх розгляду після передачі до пленуму. У цій справі Суд не міг ігнорувати той факт, що протягом шести років над заявником висіло кримінальне обвинувачення, і що це могло тривати доти, доки він залишався членом парламенту. Тому не було заперечень, що невизначеність, яка властива будь-якому кримінальному провадженню, підсилювалася в цій справі оспорюваними парламентськими процедурами, оскільки затримка, яку вони спричинили, зумовила еквівалентну затримку у кримінальному провадженні. Проте, хоча Палата вирішила, що така затримка завдавала шкоди заявникові, Велика палата не могла проігнорувати особливу природу статусу заявника та особливості оспорюваної процедури: зв'язок між парламентським імунітетом члена парламенту та його статусом був основоположним аспектом питання, яке розглядається. Кримінальні справи, які були в основі скарги заявника, були порушені проти нього до його обрання до парламенту. Як адвокат, він не міг

не розуміти наслідків його обрання для відповідних проваджень, а саме те, що він не зможе відмовитися від своєї недоторканності або зняти її лише на своє прохання. З огляду на незвичну природу цієї скарги, у якій імунітет розглядався не як перевага для особи, що його мала, а як недолік, пов'язаний з посадою члена парламенту, Суд вирішив, що ступінь завданої шкоди також слід було взяти до уваги при визначенні впливу, який затримка, що впливала з його парламентського статусу, мала для права заявника на розгляд його справи в суді. При оцінці будь-якої шкоди, яку зазнав заявник, важливо враховувати, що оспорювана затримка становила той час, який зайняла парламентська процедура для розгляду клопотань про зняття імунітету, а не час, який зайняло завершення кримінальних проваджень як таких. Не було підстав вважати в цій справі, що заявник не мав би можливості отримати справедливий суд, коли він припинив би бути членом парламенту. Парламентська процедура, як видається, не вплинула негативним чином на цю можливість будь-яким чином, особливо тому, що вона не впливала на презумпцію невинуватості, право на яку мали всі обвинувачені. Не слід забувати тут про те, що рішення парламентських органів у цьому зв'язку не мали кримінальної чи каральної мети, але були спрямовані, у принципі, оскільки зняття імунітету, як правило, не дозволялося, на захист членів парламенту, а не завдання їм шкоди. У цій справі, не лише перешкоджання кримінальним провадженням внаслідок парламентської недоторканності було тимчасовим, але в принципі парламент взагалі не втручався у відправлення правосуддя як такого. У цій справі, розглядаючи прохання заявника зняти з нього імунітет, парламент, як видається, розглянув лише те, чи слід зняти недоторканність, як тимчасову перешкоду для судового розгляду, негайно або чи краще було б дочекатися кінця строку повноважень заявника в парламенті. Отже наслідком було лише зупинення відправлення правосуддя, без впливу на нього або участі в ньому. Щодо твердження заявника, що провадження проти нього заплямували його репутацію, це було в самій природі цієї форми шкоди, яку завдавало пред'явлення кримінального обвинувачення. У цій справі, проте, не було сумніву, що честь і гідність заявника були захищені принципом презумпції невинуватості.

У світлі зазначеного Суд вважав, що хоча затримка, властива парламентській процедурі, впливала негативно на право заявника на розгляд його справи в суді, відтерміновуючи провадження вона, у цій справі, не завдала шкоди самій сутності цього права. Оскільки він обмежувався в часі та регулювався спеціальними правилами стосовно, зокрема, зупинення перебігу строку давності притягнення до відповідальності, оспорюваний імунітет лише становив тимчасову процесуальну перешкоду для кримінального провадження, що жодним чином не позбавляло заявника можливості розгляду в суді його справи по суті. Стосовно вимог верховенства права, проте, тип імунітету, пов'язаний зі статусом заявника як члена парламенту, був допустимим лише завдяки правомірності цілей, які переслідувалися, а саме збереження недоторканності парламенту та захист опозиції. Нездатність заявника в цій справі відмовитися від своєї недоторканності відносилася до обсягу визначених таким чином правомірних цілей. У такому розумінні особиста відмова заявника не могла замінити рішення Національних зборів. Нарешті, оскільки право на судові рішення стосовно кримінального обвинувачення не було абсолютним, зокрема, коли не існувало основоположних незворотніх шкідливих наслідків для сторін, незняття парламентського імунітету заявника не обмежило його право на суд до ступеня, непропорційного до правомірної мети, яка переслідувалася.

Висновок: відсутнє правопорушення (тринадцять голосів проти чотирьох).

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Цей стислий виклад рішення, підготовлений секретаріатом, не є обов'язковим
для Суду.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.